

Effekten av lesing på skriveferdigheter

REFERANSER:

Graham, S., Liu, X., Bartlett, B., Ng, C., Harris, K. R., Aitken, A., Barkel, A., Kavanaugh, C. & Talukdar, J. (2018). Reading for Writing: A Meta-Analysis of the Impact of Reading Interventions on Writing. *Review of Educational Research*. 8(2). 243–284. DOI: <https://doi.org/10.3102/0034654317746927>

Lese- og skriveferdigheter henger nært sammen, men er likevel forskjellige. Kunnskapsoversikten over forskning på temaet som presenteres her, viser at det å lese og det å være rundt andre som leser har en tydelig positiv virkning på barn og unges skriveferdigheter, både på kort og på lang sikt, og at utvikling skriveferdigheter dermed kan støttes implisitt gjennom lesing.

Bakgrunn

I det 21. århundre er skriveferdigheter blant de sentrale ferdighetene for å lykkes i utdanning og i arbeidslivet, og det er også en sentral ferdighet for å kunne delta i samfunnsliv og i sosiale sammenhenger. Gode skriveferdigheter er altså blant de ferdighetene som betegnes som «21st Century Skills», eller «ferdigheter for det 21. århundre». Selv om vi møter skrift over alt i samfunnet, og på tross av at utvikling av skriftkyndighet understrekes i skolesystemene verden over, er det mange barn og unge som aldri utvikler gode skriveferdigheter. En amerikansk rapport som ble publisert i 2011, pekte på at kun 27% av elever hadde såkalt solide skriveferdigheter ved utgangen av videregående opplæring, og senere undersøkelser indikerer at denne situasjonen består. Dette kan ha sammenheng med flere faktorer, blant andre at barn og unge bruker lite tid på å skrive eller at de får for lite eller for ineffektiv skriveopplæring i skolen.

Formål

Den systematiske kunnskapsoversikten¹ som presenteres her, tar utgangspunkt i følgende to forskningsspørsmål:

1. Fører leseopplæring til bedre skriveferdigheter?
2. Fører mer samhandling med ord eller tekst gjennom lesing, eller det å se andre lese, til bedre skriveferdigheter?

Inkluderte studier

Håndøk og elektroniske søk etter relevante studier ble tidsavgrenset til studier publisert før januar 2016.

Inkluderingskriteriene var at:

- a) studiens deltakere var elever i grunnskoleopplæringen, altså fra førskole til videregående skole

¹ **Systematisk kunnskapsoppsummering/-oversikt:** En systematisk kunnskapsoppsummering tar utgangspunkt i et klart definert forskningsspørsmål eller mål og bruker systematiske og eksplisitte metoder for å identifisere, velge ut og kritisk vurdere relevant forskning, samt for å samle inn og analysere data fra studiene som er inkludert i oppsummeringen. Kunnskapsoppsummeringen resulterer ofte i en systematisk kunnskapsoversikt, som regel en artikkel eller en rapport, som gir en oversikt over temaet eller svar på forskningsspørsmålet.

- b) studien innebar en tiltaksgruppe² som mottok et lesetiltak³
- c) anvendte eksperimentelle⁴ eller kvasiekperimentelle⁵ måter å teste tiltaket på
- d) involverte minst én måling som evaluerte lesetiltakets påvirkning på skriveferdighetene (tiltaks- og kontrollgrupper⁶ eller før-og-etter-tester)
- e) studien måtte være publisert på engelsk
- f) studien inneholdt nok relevant data eller statistikk til å kunne regne ut effektstørrelser⁷.

Følgende studier ble ekskludert fra kunnskapsoppsummeringen:

- a) studier som involverte spesialskoler, for eksempel skoler for døve
- b) studier hvor frafall i tiltaksgruppen oversteg 20%
- c) studier som anvendte tiltaksgrupper på færre enn 10 deltakere
- d) studier som målte skriveferdigheter ved hjelp av tester som bare krevde at elever skrev enkeltord (for eksempel å fylle inn manglende ord eller å skrive sitt eget navn)
- e) dersom studiens kontrollgruppe også mottok et lesetiltak i tillegg til den vanlige undervisningen
- f) studier som sammenlignet et lesetiltak og et skrivetiltak
- g) studier hvor tiltaksgruppen mottok et skrivetiltak i tillegg til et lesetiltak

Søket resulterte i 91 dokumenter, hvorav noen av disse involverte flere studier, mens andre inneholdt oppfølgingsdata knyttet til andre eksperimentelle studier som ble inkludert i den systematiske kunnskapsoppsummeringen. Studiene ble kodet i henhold til følgende beskrivelser: publikasjonstype (for eksempel doktorgradsavhandling, tidsskriftsartikkel, konferanseinnlegg), skoletrin/deltakernes alder, studenttype (for eksempel fulltidselev eller elev med lærevansker), antall deltakere, tiltakets varighet, kjønn, etnisitet, sosioøkonomisk status, lokasjon (for eksempel byskole, forstadsskole, bygdeskole), land, språk, hvem leverte tiltaket (lærer, forsker), profesjonell utvikling (gitt eller ikke gitt) og type vurdering (utformet i henhold til teori/normer eller utformet av forsker). Noen av studiene var designet slik at de kunne plasseres i flere tiltakskategorier, for eksempel fordi de prøvde ut flere tiltak. Enkelte studier ble dermed kun brukt i analysene knyttet til ett av forskningsspørsmålene, mens andre studier ble brukt i analysene knyttet til begge forskningsspørsmålene. Vektede effektstørrelser (én per studie) ble regnet ut ved hjelp av vektede

² **Tiltaksgruppe:** En gruppe som mottar intervensjoner, for eksempel ekstra ressurser. I en eksperimentell studie gir man individer, grupper, enheter eller lignende noe som ikke allerede eksisterer.

³ **Tiltak:** I en eksperimentell studie gir man individer, grupper, enheter eller lignende noe som ikke allerede eksisterer, f.eks. en undervisningsmetode, for å undersøke effekten av tiltaket.

⁴ **Eksperimentell studie:** En studie hvor forskerne aktivt tester ut (intervenerer) et tiltak (intervensjon) for å teste en hypotese.

⁵ **Kvasiekperimentell:** En type inndeling i grupper som ikke er en 100 % tilfeldig fordeling, f.eks. fordeling ved hjelp av annen hver, fødselsdag eller ukedag/dag i måneden. Kvasirandomisering kan se tilfeldig ut, men fordelingen er forutsigbar og det er mulig å manipulere hvem som fordeles til hvilken gruppe.

⁶ **Kontrollgruppe:** En gruppe som brukes som sammenligning for en tiltaksgruppe. Den har lignende karakteristika som tiltaksgruppen, men mottar et alternativt tiltak eller ingen tiltak.

⁷ **Effektstørrelse:** Betegner hvor uttalt eller markant en forskjell eller sammenheng er. Eksempelvis kan en forsker undersøke forskjellen mellom det å motta et gitt tiltak versus ikke å motta noe tiltak.

randomeffektmodeller⁸, og korresponderende konfidensintervaller⁹ og statistisk signifikans¹⁰ ble regnet ut og det ble utført tester for å identifisere systematiske skjevheter (publikasjonsskjevhet)¹¹. Studiene var utført i USA, Canada, Australia, Storbritannia, Italia, Spania, Frankrike, Portugal, Slovenia, Israel, Nederland, Norge, Hong Kong, Taiwan og Sør-Korea.

54 eksperimenter (52 studier, 5018 deltakere) ble analysert for å besvare det første forskningsspørsmålet, mens 36 studier (3060 deltakere) ble analysert for å besvare det andre forskningsspørsmålet.

Resultat

Når det gjelder det første forskningsspørsmålet, gir det overordnede resultatet av kunnskapsoppsummeringen sterke indikasjoner på at undervisning i lesing gir forbedrede skriveferdigheter hos barn og elever fra førskolenivå til og med videregående skole. Variabler (faktorer) som publikasjonstype, studenttype eller hvem som leverte tiltaket endrer ikke det overordnede resultatet. Også når resultatene av studiene ble brutt ned etter tiltakstype (for eksempel undervisning i fonetisk bevissthet) og målemetode (for eksempel staveprøver), forblir resultatet det samme: leseundervisning har en utvetydig positiv effekt på barn og unges skriveferdigheter, både på kort sikt og over tid.

Når det gjelder det andre forskningsspørsmålet, viser kunnskapsoppsummeringen at det å være i et lesende miljø, for eksempel å se medelever lese, har en umiddelbar positiv effekt på barn og unges skriveferdigheter, både på tester av spesifikke skriveferdigheter (for eksempel staveprøver) og på tester av deres generelle skriveferdigheter og -prestasjoner (for eksempel kvalitet på skriftlig arbeid). I motsetning til de langvarige effektene av leseundervisning på skriveferdigheter, er det usikkerhet rundt langtidseffektene av det å være rundt lesende mennesker på skriveferdigheter. Årsaken til denne usikkerheten er at for få studier undersøkte disse sammenhengene over tid. Likevel gir kunnskapsoppsummeringen indikasjoner på at det å være i et lesende miljø er positivt for utviklingen av skriveferdigheter.

Implikasjoner

Den systematiske kunnskapsoversikten er tydelig i sin konklusjon at leseopplæring og det å inngå i et lesende miljø har en positiv effekt på barn og unges skriveferdigheter. De to ferdighetene, leseferdigheter og skriveferdigheter, er nært beslektet, men likevel forskjellige. Det er likevel tydelig at det er en toveiskommunikasjon mellom disse to ferdighetene, at de gjensidig påvirker hverandre, at de kan trenes opp ved implisitte undervisningsmetoder (skrivning for lesing og lesing for skrivning), og at de støtter opp under hverandre. Forskerne bak denne systematiske kunnskapsoppsummeringen understreker at det likevel er viktig med eksplisitt skriveundervisning for

⁸ **Random-effects-modell:** I meta-analyse: en statistisk metode der både utvalgsfeil innen studiet (varians) og variasjon mellom studier inkluderes ved vurdering av usikkerheten (konfidensintervaller) på resultatene fra en meta-analyse.

⁹ **Konfidensintervall:** Statistisk uttrykk for feilmargen

¹⁰ **Statistisk signifikant:** Et resultat som det er usannsynlig er fremkommet ved tilfeldigheter.

¹¹ **Systematisk skjevhet:** Systematiske feil som kan påvirke resultatene i en studie. Det finnes ulike typer i studier om effekten av tiltak i et felt. **Publikasjonsskjevhet (publication bias):** skjevhet som oppstår når kun en del av alle relevante data er tilgjengelig. Publikasjon av forskning kan være avhengig av retning og egenskaper ved resultatene. Studier hvor et tiltak ikke finnes å være effektivt, publiseres ikke alltid. På grunn av dette kan systematiske oversikter som ikke inkluderer upubliserte studier, overestimere effekten av et tiltak.

å øve opp barn og unges skriveferdigheter, slik det er viktig med eksplisitt leseundervisning for å øve opp barn og unges leseferdigheter.